

# โครงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ของกลุ่มคนเปราะบาง ด้านสวัสดิการสังคม บริเวณรอบศูนย์ ราชการสระบุรี ตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

|                    |            |
|--------------------|------------|
| วันที่รับบทความ    | 08/12/2566 |
| วันที่แก้ไขบทความ  | 09/07/2567 |
| วันที่ตอบรับบทความ | 18/07/2567 |

อำนวยการ ปิ่นพิลา<sup>1,\*</sup>

## บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับการดูแลกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชน 2) เพื่อเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การสนทนากลุ่มและ 3) จัดเวทีสาธารณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแกนนำเครือข่าย เพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกในพื้นที่ จำนวน 50 คน ประกอบด้วย ประชาชนในเขตพื้นที่สระบุรี ตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ปรากฏชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือรับผิดชอบดูแล จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เชิงข้อมูลพรรณนา (Descriptive) ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชน เกี่ยวกับการดูแลกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชน จะต้องอาศัยปัจจัยด้านภาวะผู้นำ จิตอาสา สุขภาพ ความรู้ และเวลา 2) การเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชน ในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชน พบว่าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เฉพาะในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบเท่านั้น ขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันและความพร้อมในการดำเนินกิจกรรม

**คำสำคัญ :** การเปลี่ยนแปลงทางสังคม กลุ่มคนเปราะบาง สวัสดิการสังคม

<sup>1</sup> สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์  
อีเมล : dr.amnuay@hotmail.com

# Readiness Preparation Project to Support the Social Change of Vulnerable Groups who Need Social Welfare in the Area Around Saraburi Government Complex in Takut Subdistrict, Mueang District, Saraburi Province

Received 08/12/2023

Revised 09/07/2024

Accepted 18/07/2024

Amnuay Pinphila<sup>1,\*</sup>

## Abstract

This research had the following objectives: 1) to strengthen the learning potential of civil society leaders regarding caring for vulnerable groups in the area of social welfare of the people; and 2) to strengthen the skills and development of civil society leaders in solving problems of vulnerable groups in the area of public social welfare. The research used qualitative research methods: 1) in-depth interviews, 2) group discussions, and 3) a public forum to exchange knowledge among network leaders, in order to express opinions and suggestions with a sample group of 50 local members consisting of people in Takut subdistrict, Mueang district, Saraburi province. Affected people, local scholars, community leaders, and government officials who were involved or in charge from the Office of Social Development and Human Security, Saraburi province were selected by specific method. The qualitative data (Qualitative) were analyzed using descriptive data analysis methods (Descriptive) with content analysis (Content Analysis). The results of the research found that 1) strengthening the learning potential of civil society leaders regarding taking care of vulnerable groups in terms of social welfare of the people must rely on factors of leadership, volunteerism, health, knowledge and time, and 2) regarding strengthening and developing the skills of the leaders of people sector in solving problems of vulnerable groups in the area

---

<sup>1,\*</sup> Public Administration Program, Faculty of Arts and Sciences, Southeast Asia University  
e-mail: dr.amnuay\_@hotmail.com

of social welfare of the people, it was found that the operators had knowledge only in the area which they were responsible for, and lacked the integration of working together and readiness to carry out activities.

**Keywords:** Social change; Vulnerable groups; Social welfare

## บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมิใช่เป็นการเปลี่ยนด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงของทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจก็เป็นการเปลี่ยนแปลงในการผลิตการแจกจ่ายในบรรดาสมาชิกของสังคมเหล่านี้ ซึ่งเราอาจจะมองเห็นได้ในรูปของวัฏธรมส่วนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนั้นเป็นไปในระบบของการครอบครองอำนาจและการใช้อำนาจของสมาชิกสังคมนั้นซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรมแต่ก็อาจมองเห็นได้ในรูปของแบบอย่างหรือระบบของการมีอำนาจ เช่น การปกครองในระบอบประชาธิปไตย สังคมนิยมหรือเผด็จการ เป็นต้น

ถ้าเปรียบสังคมว่าเป็นเหมือนครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกคือคนทั้งประเทศ สังคมที่เข้มแข็งก็อาจจะเปรียบได้กับครอบครัวที่อบอุ่น สังคมที่คนทุกกลุ่มก้าวเดินไปด้วยกัน โดยไม่มีคนกลุ่มใดถูกทิ้งอยู่เบื้องหลัง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาภายใต้ระบบทุนนิยมที่ขับเคลื่อนด้วยกลไกตลาดบนฐานของการแข่งขันเสรีซึ่งเอื้อต่อกลุ่มทุนขนาดใหญ่เป็นสำคัญ ทำให้คนหลายกลุ่มในสังคมไม่สามารถก้าวตามกลุ่มอื่น ๆ ได้ทันบนเส้นทางแห่งการพัฒนา กลายเป็นกลุ่มที่ถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง กลุ่มคนเหล่านี้คือผู้ที่อ่อนแอกว่า ไม่เฉพาะในด้านร่างกายและสุขภาพ แต่ในด้านความรู้ความสามารถ ทักษะทางเศรษฐกิจและทางสังคม สิทธิ โอกาส อำนาจและศักดิ์ศรี การถูกทิ้งจะด้วยเหตุที่ไม่สามารถก้าวตามกลุ่มอื่นได้ทันหรือเพราะไม่ได้รับการใส่ใจจากคนที่แข็งแรงกว่าก็ตามทำให้คนเหล่านี้ตกอยู่ในสภาพที่เปราะบางเสี่ยงต่อความยากลำบากและประสบกับสภาพอันไม่พึงปรารถนาในการดำรงชีวิตหลายด้านการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งอาจส่งผลสะท้อนต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่เรื่อยมา และผลสรุปก็คือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในเมื่อเราถือว่าสังคมก็คือพฤติกรรมของคนในสังคมนั้นได้ปฏิบัติต่อกัน การเปลี่ยนแปลงจากเวลาหนึ่งถึงอีกเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ไม่มีการควบคุมเร่งรัดและมีได้มีเป้าหมายแต่อย่างใด เราเรียกว่า “วิวัฒนาการ” การวิวัฒนาการทางสังคมจึงอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการหรือไม่ต้องการก็ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงที่สังคมของเรากำลังต้องการก็คือ การเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า “การพัฒนา” (Development) (Davey and Knaus, 2018) ทั้งนี้ก็เพราะว่าการพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ได้กำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายรวมทั้งการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงไว้ตามระยะเวลาที่สามารถกำหนดได้ด้วย นอกจากนี้ ในบางครั้งพ่อแม่ที่เป็นผู้ให้การอบรมสั่งสอนผู้เยาว์โดยตรงออกไปทำงานนอกบ้านและคงทิ้งให้บุตรหลานของตนต้องอยู่กับคนแก่ที่เป็น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือคนรับใช้จะทำให้เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น และอาจเลียนแบบนิสัยของ ปู่ ย่า ตา ยาย อันเป็นการเรียนแบบพฤติกรรมชั่วร้าย กล่าวคือเกิดการปลูกฝังลักษณะคนรุ่นใหม่จากวัฒนธรรมของคนรุ่นเก่าทำให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมไม่ถูกต้อง ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับสังคมที่เขาจะมีชีวิตอยู่ต่อไปในอนาคตได้ เพราะฉะนั้นเราจะสังเกตได้ แม้ว่าสังคมนั้น ๆ จะไม่มีการประดิษฐ์คิดค้นอะไรเลย แต่สังคมก็ยังคงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ดี เพราะสาเหตุอันเนื่องมาจากการอบรมสั่งสอนที่ไม่สมบูรณ์นี้เอง (World Bank, 2015, p311)

จากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้น (จากข้อมูลข้างต้น ยังไม่เห็นการระบุถึง การดำเนินงานภาครัฐหรืออื่นใดที่ชัดเจน ที่ส่งผลต่อการทำให้เกิดปัญหาในชุมชน จ.สระบุรี ดังนั้น ควรระบุโครงการ หรือการกระทำอื่นใดของรัฐให้ชัดเจนว่าดำเนินโครงการอะไรไป) ทำให้เกิดปัญหา ในชุมชนของพื้นที่ตำบลตะกุด บริเวณรอบ ๆ ศูนย์ราชการแห่งใหม่ของจังหวัดสระบุรี และอีกทั้งกำลัง มีการก่อสร้างสถานีรถไฟความเร็วสูงซึ่งห่างจากศูนย์ราชการแห่งใหม่ของจังหวัดสระบุรี ประมาณ 1 กิโลเมตร ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของตำบลตะกุดอีกเช่นกัน หรืออาจพูดได้ว่าเป็นเมืองใหม่ของจังหวัด สระบุรี ในอนาคตอันใกล้นี้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มประชาชนในพื้นที่บริเวณรอบ ๆ ศูนย์ราชการ แห่งใหม่ของจังหวัดสระบุรีโดยเฉพาะการก่อสร้างทางรถไฟความเร็วสูง มีการจ่ายเงินค่าเสียหาย มีการรื้อถอนที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนดังกล่าว ซึ่งทำให้เกิดปัญหา ต้องหาที่อยู่อาศัยใหม่ อีกทั้งเงินจ่าย ค่าเสียหายในการรื้อถอนก็ไม่พอสำหรับการก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ กลุ่มคนดังกล่าวจึงเกิดปัญหาไม่ว่า จะเป็นไปด้วยสภาพร่างกาย หรือสถานทางด้านเศรษฐกิจ ไม่สามารถเข้าถึงระบบเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยทางกายและจิตใจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อด้านสังคม จิตใจและร่างกาย รวมทั้งวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เป็นต้น (Batterham, 2019, pp.1-24)

ปัจจุบันตำบลตะกุดได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตะกุด เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาล ตำบล เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2550 พื้นที่เทศบาลตำบลตะกุด มีเนื้อที่ทั้งหมด 8,268 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 2,167 ไร่) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบมีความลาดชันน้อย มีหมู่บ้านจำนวน 6 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 3,680 คน เขตพื้นที่ ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลฝั่งรวง, ตำบลบ้านแก่ง ทิศใต้ ติดต่อกับ เทศบาลเมืองสระบุรี ตำบลปากข้าวสาร ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลตลิ่งชัน ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลฝั่งรวง เทศบาลเมืองสระบุรี

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือประชาชนกลุ่มต่าง ๆ จึงได้จัดทำโครงการ โครงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มคนเปราะบาง บริเวณรอบศูนย์ราชการสระบุรี ตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรีขึ้น เพื่อส่งเสริมด้านการทำงานและ ช่วยเข้าถึงความต้องการได้อย่างตรงจุด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี ในการให้ความรู้ ความสามารถ ด้านสวัสดิการสังคมในระดับชุมชน หมู่บ้านและตำบลขึ้นมาอีก เครือข่ายหนึ่ง เพื่อการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมกับกลุ่มเปราะบาง อีกทั้งช่วยเหลือ สังคมที่กำลังประสบกับปัญหาที่หลากหลายอยู่ในขณะนี้ ซึ่งจะเป็นการแบ่งเบาภาระทางสังคม และ สร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับการดูแลกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

## วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีสาธารณะ

### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่บริเวณรอบศูนย์ราชการสระบุรี ตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ประชาชนกลุ่มเปราะบาง ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูง และสถานีรถไฟความเร็วสูง ในพื้นที่ตำบลตะกุด ทั้ง 6 หมู่บ้าน ทั้งที่ได้รับเงินค่าชดเชยและไม่ได้รับค่าชดเชย ซึ่งเป็นผู้ที่ไร้ที่อยู่อาศัย ซึ่งปกติอยู่กันมาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนทั้งหมด 150 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

- 1.1 เป็นประชาชนในเขตพื้นที่บริเวณรอบศูนย์ราชการสระบุรี ตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี จำนวน 18 คน ได้มาตามความสมัครใจ โดยคิดตามสัดส่วนของจำนวนประชากรดังนี้ หมู่ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน (6 หมู่)

- 1.2 คัดเลือกมาจากผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้ง 6 หมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน จำนวน 12 คน

- 1.3 คัดเลือกมาจากผู้นำหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 10 คนที่มีลักษณะพิเศษ (Key Informants)

- 1.4 คัดเลือกมาจากผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับผลกระทบ ในพื้นที่ตำบลตะกุด จำนวน 8 คน

- 1.5 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบดูแล จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 คน รวมจำนวนตัวอย่างที่สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 50 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 42 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงทั้ง 6 หมู่บ้าน ๆ ละ 7 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการจัดเวทีสาธารณะ ได้แก่ ประชากรทั้ง 6 หมู่บ้าน ๆ ละ 10 คน จำนวน 60 คน เลือกผู้ที่สมัครใจหมู่บ้านละ 10 คน โดยเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำจิตอาสา มีความรู้ สุขภาพแข็งแรง และมีเวลาในการร่วมทำกิจกรรมพร้อมที่จะถ่ายทอดได้ โดยการสืบค้นจากทะเบียน ประวัติทั้งภาครัฐและเอกชน

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีสาธารณะ โดยเนื้อหาของ การสัมภาษณ์เชิงลึกการสนทนากลุ่ม และรูปแบบของเวทีสาธารณะ มีความตรง (Validity Content) มีความเหมาะสมสอดคล้อง และมีความครอบคลุมในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มคน เปราะบาง บริเวณรอบศูนย์ราชการสระบุรี ตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ

## 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานภาคสนามในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนัก วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 50 คน โดยคณะนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย จัดเตรียมประเด็น และสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมประเด็น และเนื้อหาต่าง ๆ ที่ใช้ในการ วิจัยและเพื่อให้ได้คำตอบที่สามารถนำไปต่อบัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ จากนั้นได้นำไปสัมภาษณ์ เจาะลึกกลุ่มเป้าหมายดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

3.2 การสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ทำการนัดหมายตัวแทนแต่ละหมู่บ้าน พร้อมทั้งสถานที่ที่จะทำการสนทนากลุ่ม โดยมีการจัดเตรียมประเด็นต่าง ๆ เช่น ข้อกฎหมายที่กลุ่มคน เปราะบางบริเวณรอบศูนย์ราชการสระบุรี ตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ในครั้งนี้ และมีการใช้เครื่องบันทึกเทปเสียงเป็นตัวช่วยในการเก็บข้อมูล

3.3 การจัดเวทีสาธารณะ เพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะ และเป็นการเติมเต็ม ข้อมูลอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับประเด็นที่วิจัย โดยคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้กำหนดสถานที่และ นัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นระยะเวลา 2 วัน 1 คืน และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และมีความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น ผู้แทนจากฝ่ายกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบัน การศึกษากระทรวงสาธารณสุข ประชาชนชาวบ้านที่มีความชำนาญเฉพาะด้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มคน เปราะบางและผู้แทนจากกลุ่มคนเปราะบาง

## 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ เชิงข้อมูลพรรณนา (Descriptive) ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

## สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

### สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีสาธารณะโดยสรุปพบว่า

1. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้และข้อค้นพบให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับการดูแลกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ตำบลตะกุดอำเภอมือง จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ในหลากหลายอาชีพและเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาในระดับท้องถิ่นแต่ไม่มีอำนาจในการสั่งการงานเพื่อส่วนรวมมีความพร้อมและอาสาที่จะทำงานเพื่อหมู่บ้านของตนเองโดยเฉพาะกลุ่มคนเปราะบางภายในพื้นที่ตำบลตะกุด แยกตามประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ความสนใจที่จะให้ความช่วยเหลือในสาขาต่าง ๆ ที่ตนเองมีความชำนาญ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคมโดยรวมและมีส่วนช่วยในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มคนเปราะบาง ด้านสวัสดิการสังคม บริเวณรอบศูนย์ราชการสระบุรี ตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และวิเคราะห์ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ จิตอาสา ความรู้ สุขภาพและเวลาซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ (Ho 2020)

1.1 ด้านภาวะผู้นำ แนวทางที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำของการเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับการดูแลกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ โดยต้องทำงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดปัญหาและการแก้ปัญหา มีการกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมายวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ตลอดจนการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน การมีภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านจิตอาสา แกนนำภาคประชาชนในพื้นที่จะต้องเป็นผู้ให้ มีพรหมวิหาร 4 มีจิตอาสาที่แท้จริงเพราะแกนนำในพื้นที่จะต้องเข้ามาร่วมงานหรือเป็นสมาชิกไม่มีค่าตอบแทน มาด้วยใจ มีความเสียสละส่วนตัว

1.3 ด้านสุขภาพ แกนนำในพื้นที่ต้องมีสุขภาพแข็งแรงรับผิชอบต่อตัวเอง ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญอยู่ในตัว

1.4 ด้านความรู้ แกนนำในพื้นที่จะต้องมีองค์ความรู้ในตัวเอง และมีความสามารถในตัวเอง พร้อมจะอุทิศให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และ

1.5 ด้านเวลา เวลาเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะแกนนำในพื้นที่จะต้องมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การบริหารเวลาของตัวเอง ในการลงพื้นที่ให้ความรู้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร้องขอความช่วยเหลือมา

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แกนนำเครือข่ายมีความเข้าใจร่วมกันในแนวทางการดำเนินงานซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์หลากหลายอาชีพและเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาโดยแยกตามประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ สำหรับด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีค่าของประเทศไทย แต่กลับถูกมองข้าม ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่ามีโอกาสนหายสาบสูญไปในอนาคต ด้านภาวะ

ผู้นำจะต้องเป็นผู้นำตนเองพัฒนาตนเองก่อนซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกด้วยกันโดยยึดหลักการบริหาร 4 มิติ คือ กาย จิตใจ สังคม และเวลา และอาศัยหลัก 3 อ. คือ อาหาร ออกกำลังกาย และอารมณ์ ด้านจิตอาสาจะต้องเป็นผู้ให้ มีพรหมวิหาร 4 มีจิตอาสาที่แท้จริงเพราะที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นสมาชิก ไม่มีค่าตอบแทน มีความเสียสละส่วนตัว ด้านสุขภาพ ต้องมีสุขภาพแข็งแรง รับผิดชอบต่อตัวเองในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญอยู่ในตัว

2. เพื่อเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี การเสริมสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่มีอยู่ในพื้นที่สู่ชุมชนแบบมีส่วนร่วม และเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาตนเองของแกนนำในพื้นที่พบว่าการสร้างเครือข่าย แกนนำทางภูมิปัญญาเป็นการสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานร่วมกันตลอดจนการผนึกกำลังร่วมกันที่จะสร้างองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์มาช่วยกันพัฒนาในพื้นที่ของตนเอง โดยประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ทำงานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมกับหน่วยงานในพื้นที่ ทั้งยังพบว่าการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีสาธารณะ การเสริมสร้างทักษะสำหรับด้านความรู้ จะต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ในตัวเอง และมีความสามารถในตัวเอง พร้อมจะอุทิศให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมและสำหรับด้านเวลา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะจะต้องมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ต้องบริหารเวลาของตัวเอง ในการลงพื้นที่ให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่และชุมชนต่าง ๆ ที่ร้องขอความช่วยเหลือ ได้เสริมสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในพื้นที่สู่ชุมชน แบบมีส่วนร่วมในการนำมาใช้เพื่อดูแลภายในพื้นที่ขึ้นพื้นฐานมีการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาตนเองสร้างแกนนำและมีแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อช่วยกันพัฒนาพื้นที่ในชุมชนโดยประสาน และเชื่อมโยงเครือข่ายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม

### อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับการดูแลกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แกนนำเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ในหลากหลายอาชีพและเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาในระดับท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่ง พรทิพย์ อุดมสิน (2557, น.14) ได้เสนอไว้ว่า เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการจัดประชุมหรือดำเนินกิจกรรมเป็นการจัดการประชุมหรือดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นกิจจะลักษณะ สม่าเสมอ เพื่อเป็นเวทีให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสนพบปะพูดคุยกัน สามารถกระตุ้นให้เกิด

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ ทำให้หลายลักษณะ ทั้งที่เป็นทางการ กึ่งทางการ และไม่เป็นทางการ เช่น การสัมมนา การประชุมทางวิชาการที่จัดอย่างสม่ำเสมอ

วิเคราะห์ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ จิตอาสา ความรู้ สุขภาพและเวลา มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของแกนนำในการปฏิบัติงานด้านภาวะผู้นำ ซึ่งตัวผู้นำเองจะต้องมีพฤติกรรมผู้นำ มีความรู้ มีแรงจูงใจ เป็นตัวอย่างให้กับผู้ร่วมงานได้ เป็นไปตามแนวคิดของจิราพร สามัญ (2558, น.16) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้อิทธิพลของผู้นำต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มคน ในการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน กระตุ้น ชักนำ ผลักดันและการจูงใจให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มปฏิบัติงานด้วยความยินดี เต็มใจ ความศรัทธาและนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือองค์กร และสุภาวดี จิตศิริตนกุล (2557, น. 28) สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง ศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะกระตุ้นจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการสื่อความหมายการติดต่อซึ่งกันและกันให้เกิดมีใจร่วมกับตน ดำเนินการจนกระทั่งบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการทำงานด้านภาวะผู้นำ ซึ่งตัวผู้นำเองจะต้องมีพฤติกรรมผู้นำ มีความรู้ มีแรงจูงใจ และมีจิตอาสาเป็นตัวอย่างให้กับผู้ร่วมงานได้เป็นไปตาม ที่ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2559, น. 69) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าความสำคัญของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวมโดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้านความรู้ มีการคิดอย่างเป็นระบบ องค์ความรู้แห่งตนเอง แบบแผนความคิด การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการเรียนรู้เป็นทีมสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ หรือภูมิปัญญา (Wisdom) ของปีเตอร์ แซง (Peter Senge, 2017, p.199) ซึ่งกล่าวไว้ว่าความรู้ที่อยู่ในตัวคน/ความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์ หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคล การดำรงชีพโดยผู้ที่มีจิตอาสาจะต้องมีเวลาในการทำกิจกรรมรวมกลุ่ม การดูแลตนเองเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นความจำเป็นในชีวิตของบุคคลเพื่อดำรงรักษาสุขภาพชีวิต และความเป็นปกติสุขของชีวิต (Well being) ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญอยู่ในตัวเองเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีสุขภาพทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม(Orem,2018, p.69)ได้อธิบายว่าการรักษาสุขภาพที่เน้นการดำรงชีวิตให้มีความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ และมีความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างราบรื่น การดำรงชีพโดยผู้ที่มีจิตอาสาจะต้องมีเวลาในการทำกิจกรรมรวมกลุ่ม มีการบริหารเวลาอย่างชัดเจนเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเวลาของ คิม ฮิลล์ (Kim Hill, 2019, p. 97) ได้กล่าวไว้ว่าเวลาเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดและมีลักษณะพิเศษ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายชีวิต และการทำงานของตนเองอย่างชัดเจน ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามแผน ทำงานอย่างฉลาด กำหนดตารางเวลาทำงานอย่างเหมาะสม

2. เพื่อเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี การสร้างเครือข่ายเป็นการสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานร่วมกันตลอดจนการฝึกกำลังร่วมกันที่จะสร้างความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยกันพัฒนาในพื้นที่โดยประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานในพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับงานของ สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2559, น. 16) ได้อธิบายไว้ว่าการเชื่อมโยงของกลุ่ม ของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

#### 1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 การเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับแกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับการดูแลกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี ควรให้ความสำคัญกับหน่วยงานของท้องถิ่นตั้งแต่เริ่มแรกของการดำเนินงานและในส่วนของการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ตัวบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ตัวบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ตนเองรับผิดชอบและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดในการปฏิบัติหน้าที่ จะได้เกิดความเข้าใจความชำนาญ ให้ผลของการดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

1.2 ควรมีการกำหนดหน้าที่ภารกิจและบทบาทหน่วยงานของภาครัฐในการดำเนินงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนในการดำเนินงานเกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม

#### 2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 เพื่อเสริมสร้างทักษะพัฒนาแกนนำภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มคนเปราะบางด้านสวัสดิการสังคมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี ควรศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนพัฒนาพื้นที่ไปปฏิบัติทั้งต่างพื้นที่และหน่วยงานในการศึกษาเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจและบทบาทของภาคประชาชนที่มีต่อสังคมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่สู่ชุมชนแบบมีส่วนร่วม และเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาตนเองของแกนนำภาคประชาชน

2.2 การประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงานควรมีการประเมิน ติดตามกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการบูรณาการและเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกัน

## บรรณานุกรม

- กนกพร ฉิมพลี. (2557). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิราพร สามัญ. (2558). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐณิชากร ศรีบริบูรณ์. (2559). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ อุดมสิน. (2557). รูปแบบ และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 2 ในการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ. (2559). ศักยภาพและเครือข่ายผู้นำชาวบ้าน “คู่มือและทิศทางการพัฒนาผู้นำชาวบ้านเพื่อแก้ปัญหาชนบท”. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). วุดิอาสาธนาการสมอง “บทบาทยุสูงอายุที่นำจับตามอง” จุลสารธนาการสมอง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี. (2561). รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี. สระบุรี : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี.
- สุภาวดี จิตติรัตนกุล. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรี กรณีศึกษาเทศบาลเมืองพังงา อำเภอเมือง จังหวัดพังงา. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Batterham D. (2019) Defining the “risk of homelessness”: reconnecting causes,

- mechanisms and risk. **Housing, Theory and Society**. 36(1), 1-24. Retrieved May 20, 2022, from <https://www.tandfonline.com>.
- Davey, M., and Knaus. C. (2018). **Homelessness in Australia up 14% in five years, ABS says**. The Guardian. Retrieved April 10, 2019, from <https://www.theguardian.com/australianews/2018/mar/14/homelessness-in-australia-up-14-in-five-years-abs-says>.
- Ho, V. (2020). **Los Angeles county sees homelessness rise 13%, even before the coronavirus impact**. The Guardian. Retrieved June 2, 2021, from <https://www.theguardian.com/usnews/2020/jun/12/los-angeles-homelessness-increase-california>.
- Homeless World Cup Foundation (2019). **Global Homelessness Statistics**. Retrieved July 1, 2020, from <https://homelessworldcup.org/homelessness-statistics/>
- Kim Hill. (2019). Moving beyond Stereotypes of Men's Foraging Goals. **Current Anthropology**. 51(2), pp.265-267.
- Orem, D. E. (2018). **Nursing: Concepts and Practice**. (6th ed.). St. Louis, MO: Mosby.
- Peter M. Senge. (2017). **The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning**. New York: McMillan.
- World Bank. (2015). **"Live Long and Prosper : Aging in East Asia and Pacific"**. Retrieved June 2, 2021, from <https://www.worldbank.org/en/news/infographic/2015/12/09/live-long-and-prosper-aging-in-east-asia-pacific>.